



# LILLE BUDDHA



## FILMHANDLEDNING

En filmhandledning utgiven av Svenska Filminstitutet.

Filmen distribueras av Svensk Filmindustri,

117 88 Stockholm. Telefon 08-658 75 00.

# Lille Buddha

Filmhandledning av Klas Viklund

Den här handledningen vänder sig till dig som ska se och diskutera Bernardo Bertoluccis film *Lille Buddha* tillsammans med en grupp elever på högstadie- eller gymnasienivå. Filmen skildrar en amerikansk familj och deras möte med några buddistiska munkar. Den aktualiserar frågor om religionens betydelse i våra liv och stimulerar till fortsatt kunskapssökande när det gäller buddismen, dess utveckling och giltighet i vår tid.

## Filmens handling

Jesse Conrad är en åttaårig amerikansk pojke som lever tillsammans med sina föräldrar Dean och Lisa i ett villaområde i Seattle. Fadern är ingenjör inom byggbranschen och modern är matematiklärare. En dag blir familjen uppsökt av en grupp älskvärda buddistmunkar. Bland munkarna finns lama Norbu som kommer från det isolerade bergsriket Bhutan.

Lama Norbu säger sig vara övertygad om att Jesse är en reinkarnation av deras mest vördade religiösa ledare - lama Dorje. Jesses föräldrar är till en början skeptiska till munkarnas märkliga påstående, men låter dem i alla fall tillbringa en viss tid med sonen.

Av lama Norbu får Jesse en vackert illustrerad bok om Buddhas liv. Jesses föräldrar och lama Norbu läser ur boken för Jesse. Berättelsens ord blir till bild och vi får i en parallellhandling följa legenden om hur prins Siddharta blir den upplyste Buddha.

Buddistmunkarna tror sig hittat ytterligare två kandidater som möjligen kan vara lama Dorjes reinkarnation; en liten pojke och en ung flicka i Nepal. Munkarna vill att Jesse ska följa med till Bhutan för att genomgå ett test. Jesses far, som tidigare varit mycket tveksam till munkarnas idéer, skakas av en livskris sedan han fått veta att en kollega inom byggbranschen drabbats av konkurs och möjligen tagit sitt liv. Jesses far beslutar att ompröva sitt liv, accepterar inbjudan och reser med sin son till Bhutan.

Både Jesse och de andra två barnen, Raju och Gita, uppvisar samma tecken på att vara lama Dorjes reinkarnation. Efter testet visar det sig att de tre barnen hör ihop; att de är skilda manifestationer av den vördade laman.

Lama Norbu är gammal. Han dör och bränns varefter askan fördelas mellan de tre barnen som får med sig askan i var sin behållare för att gravsätta lama Norbu på var sitt håll i världen. Jesse och hans föräldrar tar med sig askan ut i en båt för att gravsätta den i havet utanför Seattle.

### **Legenden om prins Siddharta**

Buddha är en hedersbeteckning inom buddismen för individer som ansetts ha nått full upplysning. Oftast syftar titeln på buddismens grundare, som före sin upplysning hette Siddhartha Gautama. Det finns många berättelser om prins Siddharta, ofta kan olika versioner av berättelserna skilja sig åt. Här återges legenden så som den återberättas i filmen *Lille Buddha*.

Legenden berättar att prins Siddharta föddes för ungefär 2.500 år sedan i ett kungadöme i forna tiders Indien. Hans mor, drottning Maya, förläste sin son under en resa då hon slagit läger i utkanten av en väldig skog. Ett träd, som insåg ögonblickets vikt, böjde sig ned för att skydda drottningen och ge henne sitt stöd. Barnet föddes med vidöppna ögon och hade omedelbart styrka att stå på benen. Lotusblommor sköt upp ur marken där barnet gick.

Kung Suddhodhana, barnets far, kallade sin son Siddharta, vilket betyder "han som för gott med sig". Vid en stor mottagning som kungen och drottningen anordnar för att visa upp sin son för folket förutspås barnets storhet av eremiten och astrologen Asita.

Prins Siddharta växer upp och gifter sig med den vackra prinsessan Yasodhara. Prinsen lever ett tryggt liv i rikedom och överflöd i ett av sina många fantastiska palats. Runt palatset har kungen låtit uppför höga murar för att skydda sin son från den smärta och oro som omvärlden skulle kunna orsaka. Men livet i palatset är inte nog för prins Siddharta. En dag väcks hans längtan att få veta hur resten av världen ser ut och hur människorna utanför palatsets murar lever sina liv.

Prins Siddharta ger sig av för att se världen utanför palatset. Under sin resa får prinsen syn på två utmärklade tiggare. Han möter sjukdom och lidande. Han närvarar då ett lik bränns på bål vid en begravningshögtid. Dessa händelser gör ett outplånligt intryck på prins Siddharta. Han blir medveten om lidandet och upptäcker medlidandet. Prinsen återvänder till slottet och anklagar sin far för att ha undanhållit honom världen.

Prins Siddharta känner att han inte kan fortsätta leva i palatset. I hemlighet ger han sig av för att ta reda på om det finns något sätt att få slut på lidandet i världen. Han möter en grupp asketer som blir hans lärljungar i sökandet efter upplysning. I sex år lever Siddharta och hans följeslagare i avskildhet i en skog där de försöker bemästra lidandet genom att stärka själen. De dricker regnvatten och svälter ut sina kroppar.

En dag hör Siddharta en gammal musiker tala till sin elev: "Spänner du strängen för hårt går den av. Är den för lös sjunger den inte." Plötsligt inser Siddhartha att dessa enkla ord rymmer en oändlig sanning och att han i alla år följt fel väg. Vägen till upplysning är en väg mellan ytterligheterna.

När Siddharta funnit medelvägen utsätts han för en stor prövning. Fem flickor som visar sig vara högmodets ande, girighetens ande, fruktans ande, okunnighetens ande och vällustens ande söker upp Siddharta, men han låter sig inte frestas. Inte heller en armé av demoner lyckas rubba Siddhartas lugn. Han har nått bortom sig själv. Han kan se bortom universum. Han vet att ingen frälsning är möjlig utan medlidande för alla levande varelser. Från detta ögonblick kallas Siddharta för Buddha, den upplyste.

### **Den buddistiska läran**

Den ursprungliga buddistiska läran kan karaktäriseras som en medelväg mellan det sinnliga begäret och en överdriven asketism. Huvudsatserna formulerades av Buddha i hans första riktiga predikan, hållen vid floden Benares, därför kallad hans Benarespredikan. Där formulerade Buddha fyra sanningar: 1. Allt är smärta och lidande. 2. Lidandets ursprung är livstörsten. 3. Orsaken till lidandet kan upphävas om livstörsten utsläcks genom upplysningen så att man når "nirvana" (ett evigt tillstånd av frid och ro). 4. Vägen till "nirvana" går via "den åttafaldiga vägen".

"Den åttafaldiga vägen" omfattar ett antal livsprinciper: Rätt åskådning (kunskap om de fyra sanningarna), rätt sinnelag (osjälviskhet, medlidande), rätt tal (avstå från lögn, förtal, intetsägande prat), rätt handlande (inte döda, inte ljuga, avstå från rusdrycker), rätt vandel (leva rent, avstå från handel med vapen, människor, slaktdjur, droger), rätt strävan (utveckla det goda, bekämpa det onda), rätt vaksamhet (vara uppmärksam på sin kropp, sina känslor och tankar) samt rätt koncentration (meditation).

Buddismen är idag en av de fem världsreligionerna (kristendom, judendom, islam, hinduism och buddism) och dess anhängare motsvarar ungefär 6% av jordens befolkning. Merparten av världens drygt 300 miljoner buddister bor i Asien. Krig, oroligheter och inflytande från andra kulturer har bidragit till att buddismen minskat i stora delar av Asien. I de industrialiserade västländerna har dock buddismens utbredning ökat.

### Ett möte mellan två världar

Filmen *Lille Buddha* rymmer två berättelser som parallellt flätas samman. På ett plan har vi den amerikanska familjen i deras nybyggda villa i Seattle och deras möte med de buddistiska munkarna. På ett annat plan finns berättelsen om prins Siddharta och hans möte med livet utanför palatset. Det är till synes två helt åtskilda historier där dagens amerikanska vardag ställs mot en religiös legend från ett avlägset och historiskt Asien.

Skillnaden mellan miljöer och levnadsmönster i det båda berättelserna är uppenbara, men förstärks av den filmiska iscensättningen där det moderna Seattle genomgående fotograferats i ett kallt, blått ljus, medan legenden om prins Siddhartas liv fångats i en varm organgegul färgton. Trots skillnaderna har de båda berättelserna flera beröringspunkter som gör att historierna kommenterar och berikar varandra.

- Fundera över gemensamma drag i livsmönster och livsföring hemma hos familjen Conrad i Seattle och i slottet hos prins Siddharta. Hur lever de sina liv? Vad upptar deras tid? Vilken typ av händelser är det som sätter igång tankar och funderingar om livets mening - hos familjen Conrad respektive prins Siddharta? Diskutera den livskris som Jesses far står inför. Måste en livskris ha denna omfattning för att man ska börja fundera över meningen med livet? Hur var det för prins Siddharta?

- Många religiösa och politiska ledare har vittnat om hur deras insikt om världen väckts sedan de på olika sätt konfronterats med lidande, sjukdom, fattigdom och död. Diskutera olika sätt att ta konsekvenserna av denna insikt. Religiöst grubbleri, politisk kamp inom demokratins ramar, demonstrationer eller revolution. Hur värderar ni dessa typer av engagemang? Kan de olika metoderna på något sätt komplettera varandra?
- Prins Siddharta levde ett tryggt och ombonat palatsliv innan han gav sig av för att söka sanningen om livet. Skildringen av hans uppror mot kungen, som prins Siddharta anklagar för att ha hemlighållit avgörande sanningar om världen, liknar i mycket ett modernt ungdomsuppror. Kan ni känna igen er i prins Siddharta och hans kompromisslösa sätt att underkasta sig ett liv som är den mest extrema motsatsen till sina föräldrars liv? Många politiska och religiösa ungdomsförbund intar ofta en mer radikal position än sin huvudorganisation. Varför är det så?
- Buddismen är en av de religioner som ökat sin utbredning i de industrialiserade västländerna. Diskutera vilka värderingar som präglar vårt samhälle och på vilket sätt buddismen som religion och livsåskådning erbjuder ett alternativ till de rådande livsmönstren.

### Religiösa legender - och andra berättelser

Filmen *Lille Buddha* inleds med en scen där lama Norbu berättar om en präst i det gamla Indien som vill offra en get till gudarna. Precis när prästen höjer armen för att skära halsen av geten börjar geten tala. Geten förklarar att han för länge sedan var en överstepräst som offrade getter till gudarna, men att han nu får en chans att på nytt återfödas som människa. Prästen blir rädd, faller på knä framför geten och lovar att hädanefter vara alla getters besyddare. Berättelsen används i en undervisningssituation där lama Norbu vill få sina lärlingar att förstå att inga levande djur får offras.

Många religionsforskare menar att de religiösa berättelsernas främsta funktion varit att legitimera verklighetsuppfattningen och självbilden hos en kultur eller ett folk. Berättelserna har använts som exempel på disciplinregler eller för att illustrera viktiga läro punkter. På så sätt har de religiösa berättelserna genom århundradena spelat en avgörande roll för att bevara och hålla samman livsmönstren hos människor i ett samhälle.

De religiösa berättelserna har artikulerat kulturen och gjort människor delaktiga i den. Berättelserna har förklarat, tolkat och rättfärdigat ett sätt att leva och försäkrat medborgarna om livsstilens ändamålsenlighet.

- Berättelsen om Buddha har stora likheter med kristendomens skildring av Jesu liv. Fundera över vilka likheter ni kan hitta. (Det böjda trädet som markerar födelseplatsen har t.ex. sin likhet i Betlehemsstjärnan. Asketen Asita förutspår Siddhartas framtid på samma sätt som Symeon i templet förutspår Jesu storhet. Både Siddharta och Jesus skaffar lärljungar, frestas, predikar och gör under; Siddhartas Benarespredikan har sin motsvarighet i Jesu bergspredikan.) Vilka likheter finner ni i de båda religionernas upprättande av levnadsregler, beskrivningen av himlen respektive nirvana? Vilka orsaker kan finnas till de stora likheterna?

- Diskutera situationen i dagens moderna, västerländska samhälle. Vilken betydelse har religionen haft i vår kultur när det gäller lagar, levnadsregler och arbetsveckans organisation? Fundera över vilken betydelse religionen har idag och vad som ersatt religionens inflytande över våra liv.

I Sverige samlades man tidigare i kyrkan för att ta del av predikan, men också nyheter och påbud från kungen och myndigheterna. Idag har dessa funktioner övertagits av medierna. Särskilt har televisionen kommit att spela en avgörande roll då det gäller att sprida idéer, kunskaper, värderingar och erfarenheter. Oavsett var i västvärlden vi bor kan vi med hjälp av televisionen ta del av samma perspektiv på omvärlden.

- Diskutera vilka centrala värderingar som genomsyrar medieinnehållet och hur de samspelar med det liv vi förväntas leva. Ett ideologiskt ställningstagande som ofta återkommer i amerikansk populärfilm är det ständiga upprättandet av kärnfamiljen. Fundera över idéinnehållet i filmer av typen *Farlig förbindelse (Fatal Attraction)*, där familjen, trots felsteg och övertramp, går segrande ur striden. Eller fundera över hur filmen *Lille Buddha* är konstruerad. Vad är orsaken till att den amerikanska familjen tar så stor plats i en berättelse om Buddhas liv? Skulle en västerländsk publik inte kunna identifiera sig med berättelsen annars? Filmen är utförd som en skildring av hur buddistmunkarna reser till USA för att tillbe den amerikanska kärnfamiljen och deras unge son. Hur ser ni på den tolkningen?

# Lille Buddha

## Produktionsuppgifter

### Produktionsuppgifter

Regi - Bernardo Bertolucci

Produktion - CIBY 2000, Sepracor Anstalt, USA 1993

Producent - Jeremy Thomas

Manuskript - Mark Peploe, Rudy Wurlitzer

efter en idé av Bernardo Bertolucci

Foto - Vittorio Storaro

Klippning - Pietro Scalia

Ljuddesign - Ivan Sharrock

Originalmusik - Ryuichi Sakamoto

Scenografi och kostym - James Acheson

Maskör - Peter Frampton

Specialeffekter - Richard Conway

Rollbesättning - Howard Feuer, Joanna Merlin, Priscilla John

### I rollerna

Jesse Konrad - Alex Wiesendanger

Dean Konrad - Chris Isaak

Lisa Konrad - Bridget Fonda

Lama Norbu - Ying Ruocheng

Maria, hembitråde - Jo Champa

Kenpo Tenzin, munk - Sogyal Rinpoche

Champa, munk - Jigme Kunsang

Lama Dorje - Tsultim Gyelsen Geshe

Raju - Raju Lal

Gita - Greishma Makar Singh

Prins Siddharta - Keanu Reeves

Kung Suddhodhana - Rudraprasad

Drottning Maya - Kanika Panday

Asita - Bhasham Sahni

Channa - Santosh Banger

Yasodhara - Raj Kaur Sachdev



### **Tekniska uppgifter**

Originaltitel - Little Buddha

Speltid - 141 minuter

Längd - 3.856 meter (35 mm)

Bildformat - Cinemascope (1:2,35)

Ljudsystem - Dolby Stereo

Censur - Tillåten från 11 år

Översättning - Helen Hellgren

Svensk premiär - 15.4 1994

### **Distribution**

Svensk Filmindustri

117 88 Stockholm

Telefon 08-658 75 00

Telefax 08-658 37 04

Denna filmhandledning är utgiven av Svenska Filminstitutet,  
Box 27126, 102 52 Stockholm. Telefon 09-665 11 00. Redaktör: Klas Viklund/Susann Jonsson.  
Handledningen är fri för kopiering. Ytterligare filmhandledningar översändes mot porto och  
expeditionsavgift. Till vissa av de filmhandledningar som utges av Filminstitutet  
produceras även studiekassetter med citat ur den film som analyseras.  
En förteckning över hittills utgivna filmhandledningar och studiekassetter kan rekvireras.